

Slutrapport förstudie Krami

Margita Malmros, Arbetsförmedlare

010-4875063, margita.malmros@arbetsformedlingen.se

Sammanfattning

Bakgrunden till förstudien är att man identifierat att det i Lunda-området saknas samordnade och riktade arbetslivsinriktade insatser för målgruppen; personer med kriminell bakgrund och/eller med risk att hamna i kriminalitet. Syftet med förstudien är att få underlag för att eventuellt starta upp en kramiverksamhet. Kommuner som ingår i förstudien är; Burlöv, Staffanstorps, Lund, Kävlinge, Eslöv, Höör och Hörby. Intervjuer och insamling av information har skett med berörd personal i ovanstående kommuner samt med personal från fri-/kriminalvård och Arbetsförmedlingen. Besök har utförts hos flera kramiverksamheter och forskning och information har samlats in kring ämnet.

Målgruppen består till övervägande del av unga män med missbruksproblematik, ofullständig skolgång och med svag förankring i arbetslivet. Kriminaliteten har ofta samband med droger, våld och stöld. Många gånger föreligger en komplex problematik och stort stödbehov.

Samhällets kostnader för målgruppen är omfattande.

Samverkan kring målgruppen mellan kommuner, fri-/kriminalvård och arbetsförmedling saknar i nuläget struktur och att få till samverkan tar lång tid. Ökad samverkan och struktur efterfrågas för att kunna arbeta effektivare med personer i målgruppen. Det finns en ökad risk för både återfall i missbruk och kriminalitet om det inte finns stöd och insatser efter exempelvis avslutad behandling eller anstaltsvistelse.

Det finns i samtliga kommuner ett flertal insatser inom arbetslivsinriktad rehabilitering. Inga av dessa bedöms möta målgruppens behov i önskad omfattning och det saknas resurser och kompetens i att möta behoven för personer med kriminell bakgrund. Effektiva arbetslivsinriktade insatser efterfrågas för målgruppen i samtliga undersökta kommuner.

Krami är ett samarbete mellan kriminalvård, arbetsförmedling och kommun och har som målsättning att stötta personer med kriminell bakgrund i att finna, få och behålla ett arbete. Programmet består till huvudsak av vägledning, praktik, jobbsökande och social träning i olika former. Krami har i forskning visat sig ha mycket goda resultat jämfört med andra insatser både gällande samhällsekonomiska beräkningar och för den enskildes livssituation. Cirka hälften av de som påbörjar ett kramiprogram kommer ut i arbete eller studier.

De goda resultaten förklaras utifrån att Kramis upplägg med fokus på arbete, omfattande stödresurser och färdighetsträning. Man lyfter även fram samverkan som en av framgångsfaktorerna.

Innehållsförteckning

Bakgrund till förstudien	4
Metodik	4
Upplägg	5
Målgrupp- kartläggning och behov	5
Samverkan	7
Insatser	8
Krami	10
Vad säger forskningen?	11
Krami Blekinge	12
Krami Helsingborg	12
Krami Kristianstad	13
Krami för kvinnor Malmö	13
Avslutande reflektioner och vidare process	14
Referenser	15

Bakgrund till förstudien

Forskning visar att en av de viktigaste faktorerna i arbetet med social integration av kriminella är att verka för att de får ett lönearbete. Det finns samband mellan arbetslöshet, social uteslutning och kriminalitet. Brottslighet och missbruk är kostsamma och komplexa samhälleliga problem att lösa vilket bland andra Nilsson och Wadesjö visar i sina beräkningar om vad socialt utanförskap kostar samhället. Innebörden av att få ett arbete och en förändrad social samhörighet har stor inverkan både för den enskilde och deras anhöriga. Att erbjuda effektiva insatser för personer med kriminell bakgrund är en gemensam angelägenhet för såväl kommun, Kriminalvård som Arbetsförmedling och de olika parterna har stora ekonomiska vinster att göra genom att samverka med varandra.

Bakgrunden till förstudien är att man identifierat att det i Lunda-området saknas samordnade och riktade arbetslivsinriktade insatser för målgruppen; personer med kriminell bakgrund och/eller med risk att hamna i kriminalitet. Man valde våren 2015 att ansöka om Finsammedel för att undersöka detta närmre. Utifrån att Krami är en etablerad och framgångsrik verksamhet i sitt arbete med att hjälpa människor med kriminell bakgrund ut i arbete är detta den verksamhet som valts som studieobjekt i denna förstudie. Finsammedel beviljades under perioden september 2015 till februari 2016 för att kartlägga förutsättningarna för att starta upp en kramiverksamhet i Lund och dess kranskommuner. Det stod tidigt klart att Lund som ensam kommun inte har tillräckligt underlag för att bära en kramiverksamhet. Förstudien täcker därför följande kommuner; Lund, Burlöv, Eslöv, Staffanstorps, Kävlinge, Höör och Hörby.

Metodik

Personliga besök och intervju med personal på Krami Blekinge, Krami Kristianstad, Krami Helsingborg och Krami för kvinnor Malmö.

Intervjuer med arbetsförmedlare och särskilt introduktions- och uppföljningsstödskonsulent(siuskonsulent) i Lund, Burlöv, Kävlinge och Eslöv. Intervju med personal som arbetar på Frivården i Malmö som arbetsförmedlare.

Intervjuer med handläggare inom socialförvaltning, vård/omsorg och arbetsmarknadsenheter i Eslöv, Burlöv, Staffanstorps, Lund, Kävlinge.

Samtal med kriminalvårdsinspektör på Frivården Malmö.

Informationsinhämtning från nationella samarbetsgruppen(NSG) samt arbetsförmedlingens interna information gällande samverkan med Kriminalvården.

Informationsinhämtning från sektionschef Krami Malmö.

Statistiskt underlag från Frivården Malmö.

Information från de aktuella kommunernas hemsidor gällande insatser för målgruppen.

Litteraturgenomgång har gjorts både av vetenskapliga rapporter/artiklar och litteratur om Krami, samhällsekonomi och inventering av målgruppens behov.

Upplägg

Tre fokusområden har prioriterats i förstudien; kartläggning av målgruppen och dess behov, samverkan mellan arbetsförmedling, kommun och fri-/kriminalvård samt vilka arbetsinriktade insatser man i nuläget erbjuder personer med kriminell bakgrund. Dessa fokusområden har lyfts upp i intervjuerna och även i det material som inhämtats under förstudien och kommer att presenteras inledningsvis i rapporten. Därefter kommer en presentation av Krami och de forskningsresultat som finns kring verksamheten samt en kortare beskrivning av de kramiverksamheter som besökts under förstudien. Detta för att få en bild av hur verksamheterna kan organiseras. Förslag på hur man kan gå vidare inför en uppstart av Krami avslutar rapporten.

Målgrupp- kartläggning och behov

”En kriminell person som lärs upp till bilmekaniker kan förväntas utvecklas till en kriminellt tänkande bilmekaniker” (Bergström 2012)

I forskning kring kriminalitet och kriminell livsstil har man sett att den stora gruppen är unga män i åldern 18-35 år och ofta har kriminaliteten ett samband med droger och missbruksproblematik. Många kommer från socioekonomiskt utsatta familjer med social problematik av olika slag. Ofta kan man se att det har funnits beteendeproblem redan i tidig ålder och att skolan haft svårt att tillgodose behoven hos dessa elever. Detta innebär att det stora flertalet som hamnar i kriminalitet har avbruten eller dålig skolbakgrund. I vuxen ålder har man svårt att få förankring på arbetsmarknaden och även svårigheter att behålla ett arbete.

Ovanstående beskrivning stämmer väl in med den bild av målgruppen som framträder i undersökta kommuner. Andelen unga män är överrepresenterade och ofta är kriminaliteten kopplad till drogproblematik. Brotten man är dömd för är till stor del narkotikainnehav, våldsbrott, häleri, olovlig körning och stölder men även en del tyngre brott som mord/mordförsök, grovt narkotikabrott etcetera. Flertalet saknar fullständig skolgång och har många gånger svag förankring på arbetsmarknaden. I vissa kommuner är kriminaliteten gängrelaterad medan det i andra inte är det. En stor andel i målgruppen har även annan problematik som psykisk ohälsa, neuropsykiatriska diagnoser och sociala problem kring boende, sociala relationer och dylikt. Ett tydligt mönster som flera intervjupersoner vittnar om är att såväl kriminalitet som missbruk ärvs mellan generationer. I de flesta kommunerna ser man även att missbruk och kriminalitet ökar i de lägre åldrarna. I en studie som Socialstyrelsen gjorde 2011 har man funnit starka samband mellan kriminell belastning och självmord bland unga. Denna visar även att antal lagpåföljder ökar risken för självmord bland unga män.

Kvinnor är generellt mindre kriminellt belastade än män och kvinnor hamnar oftare i medberoende till kriminella män än att dom själv utför kriminella handlingar. Många gånger har kvinnor med kriminell bakgrund en annan problematik än män i liknade situation genom att gruppen är mer stigmatiserad och generellt mår sämre än männen. Dom har i högre utsträckning psykisk ohälsa och inom gruppen kvinnor är de personer med sämre kognitiva förmågor framträdande. I vissa av de undersökta kommunerna är andelen kriminella kvinnor högre, en av orsakerna till detta är att det finns speciella behandlingshem som är belägna i dessa kommuner och att kvinnorna efter avslutad behandling stannar kvar i kommunen.

Målgruppen som helhet har ofta låg tilltro till myndigheter och har i de flesta fall svårt att upprätthålla kontakt med olika myndigheter vilket gör att dom ofta hamnar utanför olika sociala trygghetssystem. Personer med kriminell bakgrund har svårt att hålla ihop sin egen process och behöver ofta stora stödinsatser för att få förankring på arbetsmarknaden och inte minst för att behålla en anställning över tid. Många gånger saknas det kunskap kring hur samhället fungerar och även hur man organiserar ett vardagligt liv med allt vad det innebär. Det som framkommer i de intervjuerna som gjorts i förstudien är att personerna i målgruppen har behov av beteendeförändring och att det ofta är i de sociala relationerna som det inte fungerar, varken privat i förhållande till arbete. Samtidigt är det sociala relationerna otroligt viktiga för de flesta i målgruppen och att det skapas förtroende är grundläggande för ett lyckat samarbete med personer kriminell bakgrund.

Underlag från Frivården visar att det finns cirka 130 personer i området som är aktuella hos Frivården(mars-15). Hur stort antal i målgruppen från socialförvaltningen och Arbetsförmedling, alltså personer som i nuläget inte har kontakt med fri-/kriminalvård men som på olika sätt bedöms vara i riskzon för kriminalitet, har varit svårt att få fram statistik kring. Det som inkommit från utförda intervjuer är att målgruppen med denna problematik är stor i samtliga undersökta kommuner och att man ser att gruppen som helhet har behov av mycket stödinsatser. Det visar sig också att flertalet personer med kriminell bakgrund/risk för kriminalitet är aktuella hos kommunernas utrednings- och missbruksenheter där man främst arbetar med behandling och inte på Arbetsförmedlingen eller kommunernas arbetsmarknadsenheter.

Samverkan

”Olika kommuner och regioner utvecklar därför sina verksamheter på olika sätt, och inte sällan hamnar ansvaret för att få till stånd en samverkan direkt hos den enskilda handläggaren.

För klienter kan det innebära att den hjälp och det stöd de kan få skiljer sig åt beroende på var i landet de bor, och det uppstår lätt tidsglapp mellan insatserna. I värsta fall uteblir stödet helt”(Brå 2012)

Ett flertal studier i ämnet visar att samverkan mellan olika samhällsaktörer är en nödvändig förutsättning för att ge personer som vill bryta upp från en kriminell livsstil rätt förutsättningar.

Nationell överenskommelse finns mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården kring samverkan mellan myndigheterna för målgruppen. Denna innefattar bland annat samverkan på anstalt och utslussning, i frivården och gällande kramiverksamheter.

Någon generell överenskommelse mellan kommuner och Kriminalvården gällande samverkan finns inte i nuläget, förutom gällande den överenskommelse som styr kramiverksamheterna.

I utförda intervjuer med handläggare framkommer att mycket av samverkan för gruppen i nuläget sker på handläggarnivå och att ledtiderna är långa för att få till en god samverkan i enskilda ärenden. Detta leder till att det ofta blir glapp mellan exempelvis behandling, anstaltsvistelse och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ofta uteblir samverkan helt och att personen har kontakt med fri-/ kriminalvården är en faktor som missas vid kontakt med arbetsförmedling och arbetsmarknadsenheter. Informationsöverlämning mellan olika instanser inom kommunerna och mellan kriminalvård och arbetsförmedling brister i många fall. De

flesta personer i målgruppen skrivs in på Arbetsförmedlingen via besök i kundmottagningen och man frågar generellt inte vid inskrivning eller kartläggning om kontakt med fri-/kriminalvård finns. Ibland kommer detta fram i ett senare skede men man tror även att det finns ett stort mörkertal i målgruppen. Samma mönster visar sig vid kontakt med arbetsmarknadsenheterna i de undersökta kommunerna. Det framgick även i intervjuerna att kriminalitet och hur detta påverkar personens förutsättningar på arbetsmarknaden inte är något man pratar om varken i personalgrupper eller med den enskilde i någon högre omfattning.

En del handläggare begär in information från Frivården och en del gör inte detta även när man vet att kontakt finns. I kommunernas utrednings- och missbruksenheter har man i de flesta fall vetskap om en person har kontakt med fri-/kriminalvård men även här saknas en struktur för samverkan.

Den generella bilden som framkommer i intervjuerna är att det i nuläget saknas och efterfrågas en struktur för samverkan mellan kommun, arbetsförmedling och fri-/kriminalvård. Man efterfrågar en tydlig struktur då man anser att detta är viktigt både för målgruppen och dem som arbetar med denna på olika sätt. En struktur gör även att samverkan fungerar trots personalförändringar då det idag är tydligt att mycket av samverkan sker på ett personligt handläggarplan. Helhetstänk på individen och dennes situation uppfattas som viktigt vilket är svårt att få till om man inte samverkar kring den enskilde. Man menar även att samverkan sparar tid och är effektivare vid handläggning och att det ses som en fördel att det är ett fåtal personer inom kommun och arbetsförmedling som arbetar med målgruppen.

Insatser

För att bryta kriminella mönster måste man förändra såväl tanke- som beteendemönster och erbjudas ett alternativ till att begå brottsliga handlingar(Bergström 2012)

En av de största riskfaktorerna för att begå brott är att man tidigare begått brott. Statistik från Brå visar att återfallen i brott efter frigivning ligger på runt 40-45% och återfallsrisken är som störst kort efter frigivning. De flesta som återfaller har haft svårigheter att få förankring och sysselsättning i samhället och risken att återfalla i brott minskar betydligt i och med att man får ett arbete och ett socialt sammanhang.

Flera forskningsstudier visar att strukturerade, beteende- och färdighetsorienterade program som hanterar de attityder och värderingar som vidmakthåller ett kriminellt beteende är de mest effektiva när det gäller att stödja personer med kriminell bakgrund ut i arbetslivet. En

viktig faktor är även att de insatser som erbjuds har tydligt fokus på arbete för att hålla motivationen uppe hos den enskilde.

Den kartläggning som gjorts i förstudien över insatser som finns inom kommuner, Kriminalvården och på Arbetsförmedlingen visar att det finns ett rikt utbud av program, verksamheter och insatser som erbjuds personer med behov av arbetslivsinriktad rehabilitering i olika former. Detta kan till exempel vara utredning av arbetsförmåga, verksamheter som erbjuder arbetsprövning, olika projekt som arbetar mer utökat stöd och i samverkan samt olika arbetsmarknadspolitiska program. Det finns även ett stort utbud av olika program och behandlingsinsatser via socialförvaltningen och Kriminalvården mot exempelvis missbruk.

Det som saknas är arbetslivsinriktade insatser som vänder sig specifikt mot målgruppen, personer med kriminell bakgrund eller med risk att hamna i kriminalitet och som arbetar med de problem som kriminalitet och kriminella värderingar skapar. Det finns avtal om fem årsplatser på Krami för män i Malmö samt platser på Krami för kvinnor i Malmö mot Lund, Eslöv och Burlövs kommun. Dessa platser måste beviljas och betalas av respektive socialförvaltning i den kommun där den aktuella deltagaren bor. Personer som enbart har kontakt med Frivården och Arbetsförmedlingen kan inte anvisas till dessa platser. Den generella bilden som intervjuerna ger är att dessa platser inte täcker behovet och att kötiderna till Krami kan bli väldigt långa. Flera av de handläggare inom missbruk-/utredningsenheter som deltagit i förstudien upplever en frustration över att det inte finns bra insatser efter avslutad drogbehandling.

De som jobbar som utredare har inte som främsta uppdrag att stötta personer ut i arbetslivet och vägarna till arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheter känns ofta långa och de arbetsmarknadsinriktade åtgärder som finns möter inte målgruppens behov. Återfallen i missbruk och kriminalitet beskrivs som många för personer som inte har någon form av sysselsättning eller plan mot arbete när dom kommer ut från behandling eller anstaltsvistelse.

Det som också framgick i samtal med handläggare var att det råder osäkerhet kring hantering och handläggning av personer med kriminell bakgrund, både på Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheterna. Det finns en osäkerhet kring vilka insatser personer i målgruppen har rätt till, vilka insatser som finns eller hur kontakten med Frivården ser ut. Man tenderar att fokusera på annan problematik som den enskilde har som exempelvis psykisk/fysisk ohälsa,

dålig skolbakgrund. Även från arbetsförmedlare och personal från de olika arbetsmarknadsenheterna efterfrågas insatser för målgruppen med kriminell bakgrund då man kan se att många i målgruppen hade kunnat komma ut på arbetsmarknaden i högre omfattning än vad som är fallet i nuläget. Många i målgruppen upplevs som motiverade har resurser som skulle kunna tas tillvara på arbetsmarknaden men att stödbehovet är stort och resurserna inte räcker till. I nuläget försvinner personer i målgruppen i mängden av ärende som handläggs vid Arbetsförmedling och arbetsmarknadsenheter och det finns en svårighet att möta behovet hos personer med kriminell bakgrund. Det är också svårt att arbeta upp bra och riktade arbetsgivarkontakter som har erfarenhet och engagemang för målgruppen.

Krami

”Krami ger det stöd som målgruppen behöver. Detta sker genom samverkan, komplett stöd genom hela processen och genom att man har tid för den enskilde” (Krami Kristianstad)

Krami är ett samarbete mellan kriminalvård, arbetsförmedling och kommun och har som målsättning att stötta personer med kriminell bakgrund i att finna, få och behålla ett arbete. Krami startade sin första verksamhet 1980 i Malmö mot bakgrund att Kriminalvården, Arbetsförmedlingen och Malmö stad gemensamt konstaterade att de insatser som gjordes för den aktuella målgruppen var ineffektiva, kostsamma och att samordning saknades. För att den enskilde skulle få en långsiktig rehabiliteringsinsats med målsättningen att etablera sig på arbetsmarknaden var ett samarbete mellan kommunala och statliga myndigheter nödvändigt då man såg att samverkan gav bättre förutsättningar att lyckas. De insatser man erbjuder i en kramiverksamhet är svår att få till stånd utan en samordnad verksamhet. Programmet består till huvudsak av vägledning, praktik, jobbsökande och social träning i olika former. Krami har en tydlig arbetslivsinriktning men arbetar även med andra delar som sociala relationer, stöd i kontakt med andra aktörer som ex kronofogdemyndigheten samt andra insatser som krävs för att den enskilde ska få en hållbar livssituation. Som en grund i verksamheten använder man sig av konsekvenspedagogiskt arbetssätt som har som mål att få deltagarna att förstå och ta ansvar för sina handlingar. Deltagaren är ofta inskriven i verksamheten 6 mån upp till ett år vilket innebär att man får ett långsiktigt stöd även efter man fått anställning. Kontakten kan även pågå längre utifrån det stödbehov som finns.

Krami vänder sig till personer som är:

- 18 år eller äldre
- i behov av stöd för att finna, få och behålla ett arbete eller utbildning
- är aktuella inom kriminalvården, socialtjänsten och/eller Arbetsförmedlingen
- drogfria och har ett ordnat boende

Vad säger forskningen?

Socialstyrelsen gjorde 2002 en omfattande utvärdering av kramiprogrammet där man dels undersökte klienteffekten, det vill säga om klientens sociala situation förbättrats efter deltagande och dels gjorde en samhällsekonomisk utvärdering. I utvärderingen jämförde man Krami med två andra program; ett frivårdsprogram och ett program som drevs inom kommunen. De resultat man fick var att de som deltagit i Krami stack ut på flera mätningssvariabler jämfört med de andra programmen. Detta innebar bland annat att arbets- och försörjningssituationen hade förbättrats signifikant för kramigruppen och majoriteten av de som fullföljt programmet hade arbete vid uppföljningstillfället. Resultaten visar även att kramideltagarna var mer nöjda med sin sociala situation och hade förbättrade familjerelationer samt att brottslighet och droganvändning sjönk mer för kramigruppen än jämförelsegrupperna. Dessa resultat förklaras utifrån att Kramis upplägg med fokus på arbete, omfattande stöd, beteendearbete och sociala träning ligger i linje med internationella forskningsresultat i området. Man lyfter även fram samverkan som en av framgångsfaktorerna.

Om man tittar på den samhällsekonomiska utvärderingen så visar även den att Kramiprogrammen är den programinsats som ger bäst samhällsekonomisk vinning. Man har gjort socioekonomiska beräkningar och tagit in faktorer som innefattar bland annat kostnader för missbruksbehandling, arbetslöshetsförsäkring, försäkringskassan, ekonomiskt bistånd, pensionspoäng, vårdkostnader och kostnader för rättsväsendet. Denna beräkning visar att programkostnaden för en kramiverksamhet har återbetalats på 1-3 år vilket är bättre än för jämförelsegrupperna. Man har även räknat fram att för varje investerad krona i Krami får man tillbaka i snitt 15 kronor. Detta resultat visar att Krami är den mest samhällsekonomiska lönsamma insatsen. De ekonomiska resultaten visar inte på de socioekonomiska vinsterna för anhöriga till personer i målgruppen men detta är en viktig bieffekt.

Dessa resultat har följts upp vid senare forskningsrapporter som visat liknande resultat. I forskning om Krami har man även tittat på återfallsstatistik. Denna visar att andelen brottsåterfall var lägre för de som deltagit i Krami och att sannolikheten att en deltagare i

Krami får anställning ökar med ca 40% i jämförelse med de som inte fått detta stöd. I genomsnitt visar de mätningar som gjorts att Krami har ett resultat på 50% för inskrivna som kommer ut i arbete eller studier. För de som fullföljer hela programmet ökar denna siffra markant. Något som också blir tydligt är att dessa resultat är stabila över tid och tycks inte påverkas av förändringar på arbetsmarknaden. Generellt brukar arbetslösheten öka först hos utsatta grupper då arbetstillfällena sjunker.

Krami Blekinge

Verksamheten startade 2011 utifrån att det gjorts en förstudie som visade på behov av ett Krami i området. Processen att starta upp verksamhet tog som helhet 1-2 år och är ett politiskt beslut. Förutom Kriminalvården och Arbetsförmedling så är tre kommuner medfinansierare av verksamheten; Ronneby, Karlskrona och Karlshamns kommun. Det arbetar en personal från varje organisation. Man tar emot ca 30 personer/år och har ett resultat på ca 50% ut i arbete eller studier efter ett år. Den stora målgruppen är yngre män med missbruksproblematik men man börjar även märka en ökning av personer med psykiska problem som samexisterar med kriminaliteten. Man har provat både grupp och individuell start och har för närvarande gruppstarter som sedan följs med en individuell planering. Verksamheten erbjuder sociala aktiviteter som innefattar bland annat matlagningskväll. Man har ett upplägg som innebär att man ger de flesta deltagarna en möjlighet att prova verksamheten och man ges alltid en möjlighet att skrivas in på nytt om det visar sig att man inte är redo och/eller är i behov av andra insatser först.

De stora fördelarna tycker man att de goda resultaten ut i arbete eller studier. Man märker att fler är intresserade av att studera. Man lyfter fram de samhällsekonomiska vinsterna som en av fördelarna med Krami. Personalen poängterar vikten av marknadsföring och man upplever att det ibland kan vara svårt att nå ut till de olika kommunerna för att få deltagare. De finns även en tröghet i och med att det är tre olika kommuner som medfinansierar verksamheten då dessa har olika syn på hur verksamheten ska bedrivas.

Krami Helsingborg

Startade 2009 och är en samverkan med Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och Helsingborgs kommun. Man har en personal från varje organisation. Den stora målgruppen är män från 25 år och uppåt och man har 30-40 deltagare/år. Många av dessa har dålig

skolbakgrund. Man har endast gruppintag med 5-6 deltagare per gång och kraminsatsen inleds med att man åker iväg på gemensamt internat. Man har sociala aktiviteter två ggr/veckan. De flesta som går ut i anställning har någon form av lönestöd, resultaten är 45-55% ut i arbete eller studier. Personalen poängterar vikten av att ha en engagerad styrgrupp som är kopplad till verksamheten. Fördelarna med Krami är att man kan ta tag i problemen innan de växer sig stora och att man kan vara ett stöd långsiktigt för deltagarna och även för arbetsgivaren. Man använder sig som konsekvenspedagogiken som ett gemensamt språk i personalgruppen.

Krami Kristianstad

Verksamheten startade 2010 och har två kommuner som är medfinansierare; Kristianstad och Hässleholms kommun. Man startade Krami då det saknades insatser för målgruppen, främst efter drogbehandling. Verksamheten är ett politiskt beslut i socialnämnden och har en anställd från varje organisation. Målgruppen är flest män mellan 20-25 år med kriminalitet- och missbruksproblematik. Man har ett intag på 35 st/år och gör bara individuella intag. De stora fördelarna med Krami tycker man är samverkan och att man gemensamt kan erbjuda det stöd som gruppen behöver. Man har tid och är tillgänglig. Att personalgruppen fungerar bra ihop är viktigt och att man har en engagerad styrgrupp. Personalgruppen får extern handledning vilket man tycker är bra.

Krami för kvinnor Malmö

I Malmös verksamhet för kvinnor har man 40 årsplatser. Kvinnor är oftast en mer utsatta än män i samma situation och kriminaliteten är mer stigmatiserande. Ca hälften av deltagarna går ut i jobb eller utbildning. Fördelar med Krami är att processen hålls ihop och man följer upp deltagaren även efter man fått anställning. Man har möjlighet att ta tag i situationer som kan dyka upp på en arbetsplats. Andra fördelar är att man kan arbeta bättre mot arbetsgivare. Krami för kvinnor har en del deltagare från undersökta kommuner, främst från Eslövs kommun där det finns flera behandlingshem och att man därefter bor kvar i kommunen. Man uppfattar det som att det ofta ligger på den enskilde handläggaren från olika kommuner att bedöma vem som får insatsen. Dessa bedömningar skiljer sig åt mellan kommunerna. Behovet av kraminsats bedöms behövas för fler än dom som anvisas från kommunerna.

Avslutande reflektioner och vidare process

Förstudien visar att det finns behov av ökad samverkan mellan kommuner, fri-/kriminalvård och arbetsförmedling. Den visar även behov av arbetslivsinriktade insatser för personer med kriminell bakgrund och/eller med risk att hamna i kriminalitet i samtliga undersökta kommuner. Målgruppen består till stor del av unga män som saknar utbildning och arbetslivserfarenhet, vilket är en prioriterad grupp hos både kommuner och Arbetsförmedlingen. Vinsterna att erbjuda insatser som ökar möjligheterna för personer i målgruppen att komma ut på arbetsmarknaden är både av samhällsekonomisk och individuell art. Krami är en etablerad och framgångsrik verksamhet för målgruppen, vilket flera studier visar. Att kunna erbjuda denna verksamhet i de kommuner som denna förstudie riktar sig mot skulle förändra livssituationen för många personer med kriminell bakgrund.

En ofta förekommande kommentar av de intervjupersoner som deltagit i förstudien var att man borde ta tag i problemen tidigare, innan en person hamnar i missbruk och kriminalitet. Krami kan ses som en förebyggande verksamhet som både erbjuder stöd och social inkludering för den enskilde men som även skapar bättre förutsättningar för kommande generationer.

Förstudien avslutades med ett möte på Krami i Malmö där samtliga kommuner, Frivården och Arbetsförmedlingen var representerade. Mötet syftade till att informera om Krami och de resultat som framkommit i förstudien samt att påbörja samarbete för vidare process mot en eventuell uppstart av Krami. För att komma vidare i denna process bedöms verksamheten behöva förankras på olika nivåer, dels för att komma till beslutsfattande och dels för att sprida information om verksamheten på handläggarnivå för att få en så bra förankring som möjligt om verksamheten startas upp. Detta ger en god grund både för ökad samverkan generellt för målgruppen men också för att få deltagare till verksamheten. Om man väljer att gå vidare med processen bedöms det vara viktigt att den även förankras på politisk nivå då de Krami som är ett beslut i socialnämnden (eller respektive nämnd) är stabilare över tid.

Det underlag som behöver tas fram för att komma vidare i beslutsprocessen är en budgetkalkyl (lokalkostnader etcetera), göra upp en tidsplan och bilda en styrgrupp. Arbetet med detta sker genom arbetsgrupper både på handläggare- och chefsnivå. Dessa arbetsgrupper är i nuläget i sin uppstartsfas.

Referenser

- Arbetsförmedlingens handläggargrupp(2015) *Arbetsförmedlingens och Kriminalvårdens handläggargrupp för KrAmi och dess styrgrupper*. AFHS 18/2015
- Arbetsförmedlingen(2016) *Att starta KrAmi - Hur gör man? En kort vägledning*
- Bergström, G(2012) *Kriminalitet som Livsstil*. Studentlitteratur AB
- Brottsförebyggande rådet(2016) *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Rapport Brå
- Engh, J(2014) *Att ha fått ett jobb har betytt mycket - En kvalitativ brukarutvärdering av KrAmi*. Högskolan Dalarna
- Frivården Malmö(2015)*Statistiskt underlag inför en förstudie för Kramiverksamheten i Lunds Kommun*. Kriminalvården
- Gustafsson, A & Johnsson, E(2012) *Vägen till arbete, eller? En uppsats om projektet KrAmi Helsingborg*. Lunds Universitet: Rättsociologiska enheten
- Jess, K(2005) *Att räkna med nytta- Samhällsekonomisk utvärdering av socialt arbete*. Stockholms universitet: Intuitionen för socialt arbete
- Klockmo, C(2015) *En väg till arbetslivet-KrAmi, en möjlighet för personer som önskar bryta sin kriminella livsstil*. Kommunförbundet Västernorrland: rapport 2015:2
- Nilsson, A & Wadeskog, A(2013)*Handbok i beräkningar av sociala investeringar*. Skandia: Idéer för livet.
- Norden, E & Fors, A & Damsten, M(2013) *Utvärdering av krami för brottsdömda i kriminalvården*. Kriminalvården: Utvecklingsenheten
- Nyström, S & Jess, K & Soydan, H(2002) *Med arbete som insats- Klienteffekter och samhällsekonomisk lönsamhet i socialt arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Petersson, F(2009) *Det är för folk som har suttit och så, för alla vi du det*. En kvalitativ utvärdering av KrAmi Göteborg och pilotprojekt inom ramen för mobilisering mot narkotikas trestadssatsning
- Svenska Dagbladet(110914)*Fler självmord bland unga kriminella*. Stockholm TT

